

Sygn. akt V CSK 611/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa S. P. i Z. K.

przeciwko "E." Spółce z o.o. w R.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 listopada 2020 r.,

skargi kasacyjnej powoda Z. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 13 lipca 2018 r., sygn. akt V ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i
rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda Z. K. od wyroku Sądu Okręgowego w G., którym została zasądzona kwota 71 125 zł z tytułu odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości a w pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone.

Ustalił, że powodowie, jako wspólnicy spółki cywilnej, z początkiem lat 90 - tych nabyli prawo wieczystego użytkowania nieruchomości, którą po zaprzestaniu wykonywania działalności gospodarczej, przestali użytkować. W związku z inwestycją budowy sieci sanitarnej podwykonawca E. sp. z o.o. w R. zajęła z dniem 1 sierpnia 2012 r. część nieruchomości powodów o powierzchni 3 188 m² i zaczęła składować na niej ziemię, gruz oraz resztki asfaltu. Za okres od dnia 1 sierpnia 2012 r. do dnia 25 sierpnia 2014 r. wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z części nieruchomości powodów wyniosło 71 125 zł. Powodowie, poczynając od dnia 1 kwietnia 2013 r., kilkakrotnie wzywali pozwaną do uprzątnięcia terenu i przywrócenia stanu poprzedniego; został również sporządzony w dniu 28 marca 2014 r. z udziałem stron i przedstawicieli Gminy protokół, w którym pozwana zobowiązała się do sporządzenia umowy regulującej zasady korzystania z nieruchomości. Podczas kolejnych oględzin w dniu 18 lipca 2014 r. stwierdzono magazynowanie ziemi i niewielkiej ilości gruzu.

Odpady miały zostać usunięte do 25 lipca 2014 r. lecz pozwana wykonała to do dnia 25 sierpnia 2014 r. a powodowie oświadczyli, że teren wymaga uporządkowania.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda nie mogła być uwzględniona, jednak nie z uwagi na treść podniesionych zarzutów, lecz ze względu na brak legitymacji czynnej powoda do zgłoszenia żądania.

Wskazał, że nieruchomość została oddana w użytkowanie wieczyste powodom do majątku wspólnego jako wspólnikom spółki cywilnej. Obaj powodowie wystąpili z pozwem, a z uwagi na oświadczenie, że spółka nie została rozwiązana i nadal istnieje, a więc należało przyjąć, że powodowie są nadal połączeni umową spółki cywilnej.

Apelację wniósł tylko jeden ze wspólników Z. K., a drugi z powodów nie podtrzymał żądania i apelacji nie wniósł. Ponieważ wspólnik spółki cywilnej nie jest legitymowany do dochodzenia wierzytelności wchodzącej w skład majątku wspólnego spółki cywilnej, apelacja nie mogła być uwzględniona ze względu na brak samodzielnej legitymacji czynnej. Udział wszystkich wspólników po stronie czynnej jest konieczny, a przekształcenia podmiotowe nie są dopuszczalne na

etapie postępowania apelacyjnego. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2011 r., III CZP 130/10 (OSNC 2011, nr 9, poz.100) wskazał na cechę współwłasności łącznej majątku spółki cywilnej i istnienie współuczestnictwa materialnego koniecznego po stronie wspólników tej spółki. Samodzielną legitymację do dochodzenia na własną rzecz przypadającej mu części wierzytelności wspólnik spółki cywilnej uzyskuje dopiero po jej rozwiązaniu. Konsekwencją współuczestnictwa koniecznego czynnego jest istnienie łącznej legitymacji procesowej, wymagającej występowania w sprawie wszystkich uprawnionych w charakterze powodów.

W skardze kasacyjnej powód Z. K. zarzucił naruszenie art. 73 § 2 k.p.c., art. 378 k.p.c., art. 72 § 1 i 2 oraz 73 § 2 k.p.c., art. 391 § 1 w zw. z 195 i 198 § 2-4 k.p.c., art. 386 § 4 i 378 § 1 k.p.c., art. 385 i 386 § 1 k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z 391 § 1 i 387 § 1¹ k.p.c., art. 328 § 2 w zw. z 391 § 1 i 387 § 1¹ k.p.c. oraz 381 k.p.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rozważania teoretyczne Sądu Apelacyjnego związane z charakterem prawnym spółki cywilnej, jej majątkiem i legitymacją materialną czynną wspólników do dochodzenia roszczenia są w zasadzie prawidłowe, ale nie mogą stanowić skutecznej przyczyny oddalenia apelacji.

Sądowi Apelacyjnemu umknęła różnica pomiędzy legitymacją materialną czynną - ogólną legitymacją procesową wspólników - do dochodzenia roszczenia, a legitymacją wspólników do zaskarżenia orzeczenia. Jak wskazuje się w doktrynie, legitymację do zaskarżenia orzeczenia określa się na podstawie przepisów postępowania, a więc nie jest ona tożsama z legitymacją procesową, którą w zasadzie określają przepisy prawa materialnego. Istnienie legitymacji do zaskarżenia orzeczenia nie zależy od relacji danego podmiotu do przedmiotu sporu, ale od relacji skarżącego do postępowania, w którym wydano zaskarżone orzeczenie. Problem, kto może uruchomić kontrolę apelacyjną, jest problemem autonomicznym w stosunku do legitymacji ogólnej procesowej. Przy jego

wyjaśnianiu można abstrahować od zagadnienia legitymacji procesowej tego, kto wyrok skarży.

Wywodzone przez Sąd Apelacyjny zasady dotyczące reprezentacji spółki cywilnej muszą zatem ustąpić konstrukcji procesowej dotyczącej zaskarżenia w postępowaniu apelacyjnym, która jest konstrukcją wyłącznie procesową.

W przypadku współuczestnictwa materialnego, opartego na wspólnych prawach i obowiązkach współuczestników po stronie powodowej, jeżeli tylko jeden z nich wniósł apelację, zgodnie z art. 363 § 3 k.p.c. orzeczenie nie staje się prawomocne w stosunku do tych, którzy apelacji nie wnieśli. Sąd drugiej instancji, stosownie do art. 378 § 2 k.p.c. może rozpoznać sprawę na rzecz tych uczestników, którzy środka zaskarżenia nie wnieśli i przyjmuje się, że w takim przypadku sąd jest obowiązany wydać stosowne rozstrzygnięcie także na rzecz współuczestników.

Gdy ze spornego stosunku lub przepisu ustawy wynika, że wyrok ma dotyczyć niepodzielnie wszystkich współuczestników, pociąga to za sobą konieczność współwystępowania w procesie wszystkich podmiotów tego stosunku. Współuczestnictwo konieczne będzie zarazem jednolitym. Wniesienie środka zaskarżenia przez jednego ze współuczestników jednolitych powoduje konieczność rozpoznania sprawy w stosunku do pozostałych. Podnieść też trzeba, że istniejąca w dacie wniesienia pozwu legitymacja czynna wspólników nie wygasa w przypadku niezaskarżenia przez jednego ze wspólników wyroku apelacją.

W konsekwencji wniesienie apelacji przez jednego ze współuczestników jednolitych wywołuje jednak skutek względem pozostałych współuczestników - art. 73 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny wyraził odmienny pogląd oparty na uchwale Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2011 r. III CZP 130/10, ale pominął inny stan faktyczny polegający na tym, że powództwo zostało wniesione tylko przez jednego wspólnika spółki cywilnej a nie, jak w niniejszej sprawie, przez wszystkich wspólników spółki cywilnej.

Z tych względów nie można odeprzeć zarzutów skierowanych przeciwko przyjęciu, że skarżący nie miał legitymacji procesowej do wniesienia apelacji, wobec czego orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

jw